

無礼者!
マナーにせぬか
電中じゃ

เขียนว่า "เจ้าคนรู้มารยาท! รักษามารยาทหน่อย นี่มันบนรถไฟนะ"

‘มารยาท’ ที่รู้ไว้ สบายใจเมื่อไปญี่ปุ่น

JAPAN

‘เรื่องเล่าสะใภ้ญี่ปุ่น’ โดย ‘ซาระซัง’

ไม่ทราบว่าเป็นญี่ปุ่นเป็นประเทศอันดับต้นๆ ในโลก หรือเปล่าและคนที่ใส่ใจเรื่องมารยาทสังคมสูงมาก เวลา หลากเชื้อชาติ และยังมีการภาษาอังกฤษกับมากขึ้นด้วย อยู่ท่ามกลางผู้คนในญี่ปุ่นแล้ว บางทีก็อดไม่ได้ที่จะ คงเพราะจำนวนคนต่างชาติที่มากขึ้นเป็นพิเศษในญี่ปุ่น

รู้สึกเหมือนมีครูเจ้าระเบียบแอบมองอยู่ที่ไหนสักแห่ง หลายเรื่องที่คุณอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือหยวนๆ กันได้ในบางสังคมอาจกลายเป็นเรื่องที่คุณญี่ปุ่นตำหนิ เอาได้ง่ายๆ เลยทีเดียว

ปีที่ผ่านมารถไฟใต้ดินกรุงโตเกียว หรือโตเกียว เมโทร ออกโปสเตอร์มารยาท (มีทุกปี) ที่เน้นให้ความรู้สำหรับคนต่างชาติเป็นพิเศษ ตัวการ์ตูนจึงเป็นรูปคน หลากเชื้อชาติ และยังมีการภาษาอังกฤษกับมากขึ้นด้วย อยู่ท่ามกลางผู้คนในญี่ปุ่นแล้ว บางทีก็อดไม่ได้ที่จะ คงเพราะจำนวนคนต่างชาติที่มากขึ้นเป็นพิเศษในญี่ปุ่น

นั่นเอง

อะไรบางอย่างที่คนญี่ปุ่นถือเป็นมารยาทสังคมและ คาดหวังว่าทุกคนจะรู้และปฏิบัติตาม โดยหลักน่าจะ รวมอยู่ในสามอย่างนี้คือ 1) การกระทำที่ไม่รบกวน หรือทำให้คนอื่นเดือดร้อน 2) รู้จักกาลเทศะ และ 3) ไม่ทำอะไรให้เป็นปัสสาวะ

ฉันรวบรวมรายละเอียดปลีกย่อยมาให้จำนวน หนึ่ง เผื่อจะเป็นประโยชน์เวลาไปญี่ปุ่นหรืออยู่ท่ามกลาง กลุ่มคนญี่ปุ่นค่ะ

1. ลดระดับเสียงที่พูด

โดยปกติแล้วคนญี่ปุ่นจะไม่ค่อยคุยกันเสียงดังเท่าใดนัก ยกเว้นวัยรุ่นบางคน คนเมา หรือลูกค้าร้านอิซากายะ (ร้านเหล้าแบบญี่ปุ่น) ส่วนมากจะคุยเบาๆ พอให้ได้ยินกันเองเสียมาก จนบางทีก็คล้ายว่ากลัวคนอื่นจะได้ยินเลยก็เลย ถ้าลืมไปว่าคนญี่ปุ่นไม่พูดกันเสียงดัง ก็อาจจะผลอคุยกันเสียงปกติ แต่สำหรับคนญี่ปุ่นอาจดังเกินความเหมาะสม ฉะนั้นเคยเห็นคนต่างชาติที่คุยเสียงดังหรือตะโกนหากันแล้ว คนญี่ปุ่นรอบข้างมองด้วยสายตาที่ไม่เป็นมิตร ถ้าไม่อยากตกเป็นเป้าสายตาที่คุยกันให้เบาไว้ ถ้าจะเรียกคนที่อยู่ไกลๆ ก็ให้โบกมือให้ถูกฝ่ายเห็นหรือเดินเข้าไปหาแทน

2. ไม่คุยโทรศัพท์บนรถไฟหรือรถโดยสารสาธารณะ

เรื่องนี้เป็นหนึ่งในเรื่องที่คุณญี่ปุ่นถือมากถึงมากที่สุด ฉะนั้นเคยนั่งอยู่บนรถไฟโดยสารที่วิ่งข้ามจังหวัด มีสาวญี่ปุ่นคนหนึ่งคุยโทรศัพท์อยู่ แม้จะไม่ได้เสียงดังแต่ก็รบกวนคนอื่นฯ จำได้ว่าเคยขึ้นรถเดินมาหาถึงที่และบอกว่าถ้าจะคุยโทรศัพท์ก็ลงจากรถไป อาจเพราะอย่างนั้นคนญี่ปุ่นจึงมักติดต่อกันด้วยข้อความมาตั้งแต่สมัยก่อนที่จะมีพวกแอปพลิเคชันสำหรับแชตบนสมาร์ตโฟนแล้ว

3. ปิดเสียงโทรศัพท์มือถือเอาไว้เสมอ

จะว่าไปแล้วฉันยังไม่เคยเจอคนญี่ปุ่นคนไหนที่เปิดเสียงโทรศัพท์มือถือเลยแม้แต่คนเดียว และในบรรดาผู้คนชาติอื่นๆ ที่ทำงานร่วมกับคนญี่ปุ่นก็จะปิดเสียงมือถือเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นขึ้นรถไฟหรือรถโดยสารสาธารณะ อยู่ที่บ้าน อยู่นอก หรืออยู่กับเพื่อนฯ ก็ตาม (แต่ก็แปลกที่ในมือถือโดยเฉพาะรุ่นก่อนๆ มีริงโทนมากมาย หรืออาจเอาไว้ใช้ตั้งปลุกเท่านั้นก็ไม่ทราบ) และถ้าต้องรับโทรศัพท์ก็จะลุกไปคุยนอกห้องหรือนอกอาคาร ยังไม่เคยเห็นคนที่รับสายต่อหน้าคนอื่นฯ แล้วบอกว่าเดี๋ยวโทร.กลับด้วยเช่นกัน

4. ไม่เดินไปกินไป

สมัยเด็กๆ ที่โรงเรียนฉันจะสอนไว้เสมอว่าให้นั่งลงแล้วค่อยกิน ไม่ให้เดินไปกินไป แต่ร้านขนมญี่ปุ่นหลายแห่งก็มีเพียงเคาน์เตอร์ให้ซื้อแต่ไม่มีที่นั่งให้ อย่างเช่น ร้านเครป หรือร้านไอศกรีมโคน เป็นต้น ทำให้ฉันผลอเข้าใจผิดว่าขนมเหล่านี้สำหรับเดินไปกินไปได้

จนกระทั่งวันหนึ่งฉันกับเพื่อนอเมริกันแฉะซื้อไอศกรีมเลียไม่ทันคนละชิ้นในแหล่งท่องเที่ยว แล้วเดินไปกินไปโดยไม่ได้อะไร ได้ยินเสียงคนญี่ปุ่นที่เดินตามมาข้างหลังฉันหา ฉันถึงเพิ่งจะเอะใจ แล้วก็นึกได้ว่าคนที่ซื้อขนมตามร้านเหล่านี้มักจะยืนกินกันหน้าร้าน ทำให้ฉันถึงลืมนึกขึ้นไปได้ก็ไม่ทราบเหมือนกัน คุณครูก็อุตส่าห์สอนไว้แล้วเสียด้วย

5. ไม่แต่งหน้าในที่สาธารณะ

สมัยเรียนมหาวิทยาลัย เพื่อนคนไทยสาวสวยผมยาวคนหนึ่งมักจะพกแป้งไว้แต่งผมให้เห็นอยู่เสมอ ตอนไปโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระยะสั้นที่ญี่ปุ่นเธอก็หยิบแป้งขึ้นมาแต่งผมบ่อยๆ เพื่อนคน

ญี่ปุ่นถามว่าคนไทยปกติจะแต่งผมกันในที่สาธารณะหรือ? แล้วแต่งหน้ากันบนรถเมล์รถไฟด้วยหรือเปล่า เพราะที่ญี่ปุ่นเขาไม่ทำกันต่อหน้าคนอื่นฯ

สมัยนั้นฉันเห็นคนไทยมักเอาแป้งพู่กันมาโปะหน้าหรือใช้กระดาษซับมันในที่สาธารณะเป็นเรื่องปกติ และไม่เห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ใครเดือดร้อน เลยโอ้หากหรือก็ยกโทษให้คนจีนชิตผิงชวยและเดินผิงชวย ไม่แปลกใจที่คนญี่ปุ่นถือเรื่องนี้พอสมควรถึงขนาดมีโปสเตอร์แปะไว้ว่าไม่ให้ทำเลยก็เลย แต่กระนั้นก็มีสาวใจกล้าให้เห็นอยู่เรื่อยๆ บนรถไฟญี่ปุ่น

6. ไม่เปิดเพลงเสียงดัง

ดูเหมือนในญี่ปุ่นจะมีคนฟังเพลงเสียงดังอยู่เรื่อยๆ แม้จะใส่หูฟังแล้วก็ตาม จึงมักมีโปสเตอร์เตือนเรื่องนี้ให้เห็นอยู่เสมอ ถ้าเป็นที่อเมริกาน่าจะเจอบ่อยบางคนถึงขนาดถือเครื่องขยายเสียงขนาดพกพาเปิดให้คนอื่นฟังทั้งบนรถไฟหรือในที่สาธารณะเลยก็เลยแปลกดี

ถ้าเป็นที่ญี่ปุ่นต้องระวังมากหน่อยเพราะอาจรบกวนคนอื่นได้มาก บางทีฉันเปิดเพลงเสียงดังขึ้นก็กลัวว่าจะเสียงจะเล็ดลอดออกมาจากหูฟังเหมือนกันก็จะใช้วิธีถอดหูฟังออกมาถือไว้ แล้วฟังดูว่ามีเสียงเล็ดลอดออกมาไหม ถ้าไม่มีก็ไม่ต้องห่วงว่าจะมีเสียงรบกวนคนอื่นฯ

7. ไม่ส่งน้ำมูกต่อหน้าคนอื่น

มีคนญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยที่ถือเรื่องเสียงส่งน้ำมูกรวมทั้งกลืนไปจนถึงว่าคนส่งน้ำมูกจะเอาพิษไปทั้งที่โดนต่อ แต่บางคนก็บอกว่ายังดีกว่าสูดน้ำมูกไม่เลิกโดยสรุปแล้วหาว่าออกที่กลางๆ ที่สุดคือ ถ้าจำเป็นต้องส่งน้ำมูกก็ให้ส่งให้เบ้าที่สุด แต่ที่ที่ดีที่สุดคือเลี้ยงไปอยู่ในที่ปิดหลอดคนหรือในห้องน้ำ

ฉันจำได้ว่าในหนังสือสอนเรื่องมารยาทสมัยเรียนมัธยมต้นที่ไทยมีระบุไว้ด้วยว่า ไม่ควรส่งน้ำมูก (รวมทั้งผายลม) ระหว่างรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น ถ้าจะทำให้ไม่ไปในที่ห้องน้ำ จะว่าไปแล้วมารยาทของไทยก็มีส่วนคล้ายๆ กับของญี่ปุ่นอยู่หลายข้อเหมือนกันนะ

8. ไม่ชี้นิ้วแต่ให้ผายมือแทน

ตอนที่ฉันทำงานพิเศษในร้านอาหาร ระหว่างที่เพื่อนร่วมงานกำลังสอนอะไรให้ฉันอยู่นั้น ฉันก็ชี้นิ้วไปทางหนึ่งเพื่อถามเธอว่าหมายถึงทางไหนใช้ไหม เธอรีบจับมือฉันลดลงและบอกอย่างใจดีว่า "ไม่ชี้นิ้วนะ ให้ผายมือแบบนี้" แล้วทำท่าผายมือหันไปในทิศทางที่หมายความว่าถึง

ถ้าลองนึกดูจะพบว่าเวลาคนญี่ปุ่นบอกทางหรือต้องการระบุตัวใคร มักจะใช้การผายมือเอาเสมอ ไม่เคยเห็นคนไหนชี้นิ้วเอา ขนาดสามีฉันนอนละเมอบอกว่ามีสมูทไนด์นะ ฉันถามว่าไนด์อะไร เขาก็ผายมือไปยังเครื่องปรับอากาศบอกว่า "นั่นไง" ไม่ได้เอานิ้วชี้เอา

9. เดิน/ยืนผิงผิงผิงหนึ่ง

เวลาเดินตามทางทำให้เลือกเดินชิดซ้ายหรือชิด

ขวาตามที่คนอื่นเดิน ไม่เดินสวนกับคนอื่นในผิงเดียวกันหรือเดินเรียงหน้ากระดาน บางทางถ้าจะระบุไว้ให้ชัดเจนไหน หรือระบุเลนสำหรับจักรยานกับเลนสำหรับคนเดินเท้า

10. เข้าแถวซื้อของให้ถูกช่อง

ร้านที่มีเคาน์เตอร์จ่ายเงินหลายจุด เช่น ร้านหนังสือ ร้านเสื้อผ้า ร้านสะดวกซื้อ และร้านขายยา มักไม่ให้ลูกค้าไปเลือกต่อแถวตามแต่ละเคาน์เตอร์ แต่ใช้วิธีการต่อแถวเดียว แล้วพอเคาน์เตอร์ไหนว่าง พนักงานก็จะเรียกลูกค้าที่อยู่ในคิวถัดไป ถ้าเป็นร้านสะดวกซื้อหรือร้านขายยา ให้มองหาลูกศรที่พื้นซึ่งจะบอกว่าแถวอยู่ที่ไหน

11. อย่าผิตนัดและอย่าไปสาย

ความตรงต่อเวลาสามารถสร้างความเชื่อถือให้แกบุคคลได้ฉันใด การไม่ตรงต่อเวลา ก็บั่นทอนเกียรติและความน่าเชื่อถือให้บุคคลได้ฉันนั้น ยิ่งเป็นคนญี่ปุ่นแล้วยิ่งไม่ยอมปล่อยให้อีกคนอื่นต้องมารอดทน การตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัดจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก และยากจะได้ยินใครยกเรื่องรถติดหรือติดธุระอื่นมาเป็นข้ออ้างเวลามาสาย โดยเฉพาะเมื่อระบบโดยสาธารณะของญี่ปุ่นขึ้นชื่อเรื่องความตรงต่อเวลามาก เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยจริงๆ.